

Daar sta je dan, nu of straks, met je diploma. Een ding is zeker: je bent niet alleen!

En er komen er meer. De volgende lichting staat al te trappelen, nog zelfverzekerder, nog 'unieker' en nog ambitieuzer.

Je hebt je HBO-opleiding afgerond, genoten zouden je ouders zeggen. Maar die snappen er al lang niets meer van. Samen met 65.000 anderen. 65.000 in heel Nederland? Valt best mee toch? Nee, 65.000 in *hetzelfde jaar*. Jaargenootjes die allemaal tegelijk uitstromen. Oeps.

En dan zijn er nog die andere opleidingen, de universiteiten. 25.000 afstudeerders per jaar die samen ieder barstje in het glazen plafond, hun vloer, zo snel mogelijk dichtsmen met epoxyhars. Carglass repareert. Carglass vervangt soms ook. Maar alleen door A-merkruit.

'Maar ik heb International Business gedaan, in het Engels met verplicht bijvak Portugees. Mijn bedje is gespreid.'

Tuurlijk! Concurren met de 25.000 Chinezen die per jaar een MBA halen en weet ik hoeveel Indiërs die als bonus ook nog eens perfect Engels spreken, zij het met een grappig accent. Om van Brazilianen en hun verplichte Portugees nog maar te zwijgen.

"Ja maar wij zijn toch beter *als hun*, wij zijn de producten van een heuse kenniseconomie! Kijk maar, 33% van de Nederlanders heeft inmiddels een HBO-diploma of meer. In 2020 wordt dat 40% van alle studenten. Daarna is het alleen nog een kwestie van tijd en nog meer sociaal-democratie en we zijn allemaal even slim en hoogopgeleid. Wat een slim volk zijn we, he?"

Ja, zo slim dat we straks, wat zeg ik, al over 8 jaar, dubbel zoveel HBO en WO diploma's toekennen als de Chinezen, relatief gezien natuurlijk. Onze beste 40% tegen hun beste 20%. Dat is zoiets als het Nederlands elftal aanvullen met spelers van Roda JC en dan roepen dat je zoveel topspelers in huis hebt, want ze zijn allemaal Oranje-waardig. En overheid, werkgevers en onderwijsbestuurders elkaar maar juichend bespreken in de skybox, een laat 20e-eeuwse Engelse term voor luchtkasteel. Prettige wedstrijd!

“Maar ik las laatst op een website ‘Europa wordt steeds slimmer’.”

In taalspelletjes misschien. Maar laat je niets wijsmaken: ook een diploma ontsnapt niet aan de wetten van de economie. Het wordt zeker niet meer waard door het aan meer mensen te geven. En een bevolking wordt ook niet opeens procentpunten slimmer binnen een generatie, hoe hoopgevend dat idee ook moet zijn voor Sterretje en Corry Konings.

Jullie zijn hier de halve economen. Alles heeft zijn prijs. Bijdrukken leidt tot inflatie. Hoe dan ook. Ook voor diploma's. De grote vraag is of deze inflatie beheersbaar blijft en hoe lang de onderwijswereld nog meewerkt aan deze langzame zelfontwaardiging.

Die 40-procentnorm voor 2020 is Europees beleid. Dus Europa wordt de komende 8 jaar nog veel en veel slimmer. Dat staat nu al vast. Lang leve de maakbaarheid! De oogst is dit jaar weer met 180% gegroeid!

Stel hier al te kritische vragen over en de Europese ‘kenniseconomie’ blijkt al snel een ‘ontkenningseconomie’ te zijn.

“Is mijn diploma dan helemaal niets meer waard?”

Relax. Natuurlijk wel. Volgens de OESO staat Nederland op de 11e plaats wat betreft onderwijs. Niet slecht maar wel met een dikke rode pijl ernaast: daler van de week! In 4 jaar tijd roemloos uit de top-10 gerockt en gebounced. Landen als China, Japan en Zuid-Korea gaan ons ruimschoots voor.

Ook wordt er door velen nog steeds hard gewerkt om je, vaak met beperktere middelen en contacturen dan vroeger, zoveel mogelijk van het vakgebied bij te brengen. Er blijft dus heel veel overeind en aan de toewijding van de mensen ligt het doorgaans niet.

“Wat betekent dat nu voor mij?”

Iedereen concurreert straks met iedereen, zeker in International Business, en dat kan op termijn gevolgen hebben voor de prijs. Je zult waarschijnlijk goedkoper moeten gaan werken dan vorige generaties. Immers, voor jou 2 Chinezen of andere BRICI's.

Het betekent ook, en dat is de pijn en frustratie van veel docenten, dat je diploma, dat je nu deelt met al die andere plotseling ontdekte slimmerds, niet meer alles is. Ook zeker niet niks, maar je zult je voortaan op andere manieren moeten onderscheiden. De tijd dat enkel en alleen je diploma je *ticket to success* was is al sinds de mammoetwet voorbij. Fossiel. Uitgestorven. Nomen est omen.

“Moet ik dat erg vinden?”

Nee. Jullie zijn toekomstige managers. En managers sippen doorgaans niet over het onderwijs, de lokale wetgeving en andere beperkende factoren. De kunst van het managen is juist ondanks alle beperkingen toch je mensen te motiveren en activeren en een product af te leveren dat staat. Om beperkingen heen denken, dat is wat jullie doen.

Gelukkig voor jullie is er nog de arbeidsmarkt, nationaal en steeds meer ook internationaal. Die beschouwt het diploma doorgaans realistisch: als een beginpunt, een 'startkwalificatie'. Een soort veredeld rijbewijs: je *mag* en je *kunt* het *meestal*. En wat je nog niet kunt, leer je wel in de praktijk.

Onderwijs en arbeidsmarkt zijn bovendien communicerende vaten: de steken die het geknevelde onderwijs her en der nood- of wetgedwongen laat vallen, pakt de arbeidsmarkt op. Knarsetandend maar ze *doet* het wel. Persoonlijke Ontwikkeling groeit dan ook in veel organisaties en trainingsbureaus en opleidingsinstituten floreren, of deden dat in ieder geval tot de Amerikaanse kredietcrisis van 2008 en de Eurocrisis, de keiharde vergelding vanuit de VS.

Er is dus wel degelijk leven na het diploma, zelfs als dat het diploma van vroeger niet meer helemaal is. De kunst voor jullie is ertussen te komen op die arbeidsmarkt. Dan begint het allemaal pas! En daar komt je onderscheidend vermogen om de hoek kijken. Je diploma is immers maar een manier om je te onderscheiden.

“Hoe onderscheid ik me dan?”

Waarschijnlijk ben je een individualist die wel sterk hecht aan sociale contacten. Daarbij maakt het medium weinig uit. Vrienden zijn minstens zo belangrijk als familie totdat je zelf een gezin sticht.

Je bent niet gelovig maar gelooft wel dat er ‘iets’ is. Daar sta je vooral bij stil als er iets gebeurt dat ‘haast geen toeval’ kan zijn.

Multitasken en high-tech horen bij je leven. Je telefoneert of chat net zo makkelijk als dat je praat aan de keukentafel. Telefoonsex met vriend(in) is ook OK, zolang de camera maar uit blijft. Er zijn grenzen.

TV is van secundair belang en vind je een beetje suf/burgerlijk, al kijk je nog steeds teveel meuk. Behalve voor je studie lees je weinig, hooguit een gratis krantje. Laatste boek was De Da Vinci-code.

Internet op je pc of mobiel is de spil van je sociale leven. Gedownloade of geripte muziek komt uit een iPod of telefoon. Je herkent een CD-speler en wordt er licht weemoedig van.

Je kunt hard werken als het echt moet maar bent snel afgeleid en ervaart teveel prikkels. En het moet ook zo zelden.

“Ja maar, dat zijn we bijna allemaal. Wie ben IK dan? Waarin kan ik mij onderscheiden?”

Dat weet ik niet. Dat mag je zelf uitvinden. Wat telt is dat je zichtbaar wordt in die grote grauwe massa. Een managementboek zou zeggen: zorg dat je SMOEL krijgt. En daar dan een mooi acroniem bij bedenken. Komt ‘ie:

Standvastigheid

Mening

Ontwikkeling

Eigenheid

Levenslust of Lef

Wees standvastig: laat je leiden door eenvoudige principes in plaats van ad-hoc argumenten. Dat maakt je consequent, rechtvaardig en voorspelbaar. Niet altijd spannend maar de tijd van Macchiavelli is toch echt voorbij. Toen was onvoorspelbaarheid het kenmerk van de leider.

Standvastig zijn betekent ook focussen en stug doorzetten. Verwar Focus niet met eenzijdigheid of eendimensionaliteit. Focussen is niet een one-trick pony worden maar de dingen doen met grote toewijding en concentratie. En geloof me, dat is soms vreselijk moeilijk temidden van alle afleiding en aanbod van de buitenwereld. Ik ben daarin zelf nog steeds lerende, waarschijnlijk een leven lang.

Mening: denk na over allerlei kwesties, sociaal, politiek, economisch, cultureel en vorm een mening. Je hoeft deze niet een leven lang aan te hangen, bijstellen mag en gebeurt waarschijnlijk ook, in iedere levensfase weer. Zolang je maar gelooft in wat je verkondigt en doet wat je zegt. Dat is standvastig genoeg. Twijfel je aan je waarheden, benoem dit en ga opnieuw op zoek.

Ontwikkeld: een ontwikkeld mens blijft in beweging. Neem in het leven geen genoegen met 's morgens een erectie, overdag 1 kunstje en 's avonds de televisie. Naast mijn trainingen schrijf ik sinds kort blogs over politiek en maatschappij en 's avonds met mijn vrouw een kinderboek. Dat bevat geweldig! Ontwikkel je professioneel door te lezen, *door* te leren en bij te leren en ontwikkelingen te volgen. Ontwikkel je intellectueel door te blijven lezen en schrijven, ook buiten je werk om. Laat de mening die je zo vormt klinken in gesprekken en debatten. Luister echt en diep naar anderen, privé en zakelijk: zij scherpen jouw geest met hun waarheid. De ander is het grootste geschenk in jouw ontwikkeling. Ontwikkel je cultureel: blijf niet hangen in de muziek van je jeugd. Ik hoor al teveel Tina Turner om me heen. Probeer nieuwe dingen. Verandering van spijs doet eten. Neem deel aan je cultuur, vind jouw 'ding' en word een rond mens, een interessante persoonlijkheid.

Eigenheid: blijf dicht bij jezelf. Probeer jezelf geen geweld te doen en ken je grenzen. Onderscheid je van anderen door die bijzondere mix van activiteiten, meningen en karakter die jou maken.

Levenslust of Lef: staan eigenlijk heel dicht bij elkaar. Het heeft te maken met het leven ten volle durven aangaan en dat ook uitstralen. Heb de moed de dingen met plezier te doen. Daarvoor moet je soms de knop omzetten. Wie plezier kan vinden in het kleinste, kan overal plezier in vinden. Het vergt een mix van bescheidenheid en grootsheid. Groots in bescheidenheid.

“Leuk, hoor, dat SMOEL. Maar hoe krijg ik dat? Waar begin ik?”

SMOEL begint bij passie, jouw passie. Worden wie je bent, in softe coachtaal. Door je passie te vinden open je de poort naar SMOEL. Via je passie krijg je gemakkelijk SMOEL. Mijn passie is zingen en schrijven. Van zingen houd ik, met schrijven heb ik een haat-liefde verhouding.

Door beide regelmatig te doen, een zelfs voor mijn werk, krijg ik SMOEL. Als ik te lang niet zing, mis ik iets. Als ik te lang niet schrijf, heb ik vakantie.

“Leuk maar waar ligt mijn passie?”

Dat is moeilijk te zeggen maar ik ben van de ‘gemakkelijke school’. Ik geloof dat je je passie kunt vinden in de volgende elementen:

Plezier
Aanleg
Synergie
Simpel
Initiatief
Energie

Datgene waaruit je plezier put zit in de goede richting.

Iets waarvoor je aanleg hebt, ligt op je pad. Die aanleg is er niet voor niets. Ik geloof niet helemaal in 'toeval'.

Als je ook op andere gebieden energie en inspiratie haalt uit iets wat je doet, is er sprake van synergie. Ook een teken dat je in de goede richting zit.

Als je het zelf als eenvoudig ervaart terwijl anderen er bewondering voor hebben. 'Maar dat is toch simpel', zeg jij dan.

Als je merkt dat je ervoor gaat, zelf het initiatief neemt om iets op te starten of aan te zwengelen. Als het te lang duurt, bel ik zelf mijn begeleider om muziek te gaan maken. Duidelijk dus!

Als datgene wat je doet je energie geeft, hoe druk je het ook hebt.

Je kunt er lang en breed over praten maar wat je leuk vindt, waar je goed in bent en waar je aan groeit als mens komt dicht bij je passie.

Als je die passie eenmaal hebt gevonden, volgt SMOEL vanzelf. Wie doet wat hem/haar goed doet wordt daardoor gevormd en gemotiveerd. Wie doet wat hij/zij goed kan inspireert anderen het beste uit zichzelf te halen. Zo iemand wordt gezien.

"Dus als ik het goed begrijp moet ik het vooral zelf doen?"

Ja. Een diploma is mooi maar voor het leven is er geen diploma. En leren doe je niet voor de school maar voor jezelf.

Alle kennis begint bij zelfkennis. Alle management begint bij zelfbeheersing. Om deze deugden te leren heb je anderen nodig. Dat is de primaire functie van alle sociale verbanden, inclusief de school. Dus niet dat diploma. Want waardevast of niet, prestigieus of niet, op jou komt het aan.

Dus blijf in beweging, make *your very own* moves, and keep moving. Whatever you do: keep moving!